

Cauza C-561/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

26 octombrie 2020

Instanța de trimitere:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

21 octombrie 2020

Reclamanți:

Q

R

S

Pârâtă:

United Airlines, Inc.

[*omissis*] 21 OCT 2020

[*omissis*] Hotărâre interlocutorie

Trimitere preliminară CJUE

Nederlandstalige

Ondernemingsrechtbank

Brussel

[Tribunalul Comercial neerlandofon din Bruxelles, Belgia]

Hotărâre

Trimitere preliminară

Camera a 10-a - Sala H [OR 2]

ÎN CAUZA

1. Doamnei Q
2. Doamnei R
3. Domnului S

Reclamanți,

Pentru care se înfățișează **B. SCHAUMONT, jurist, în locul lui J. DE MAN, jurist** [omissis] [adresa];

4. Societății de drept străin **UNITED AIRLINES INC, având sucursala belgiană în 1381 Diegem, [omissis]** [adresa și numărul de ordine în registrul comerțului],

Pârâtă,

Pentru care se înfățișează **M. WOUTERS jurist** [omissis] [adresa];

.....

[omissis] [procedură în fața instanței naționale]

.....

[OR 3]

I. CERINȚE

1. Reclamanți

Reclamanții solicită obligarea pârâtei la plata către aceștia a sumei de 1 800,00 de euro, la care se adaugă dobânzile moratorii de la 6 septembrie 2018 și dobânzile judiciare.

Ei solicită obligarea pârâtei la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv indemnizația de procedură estimată la 480,00 de euro.

2. Pârâtă

Pârâta solicită ca cererea de chemare în judecată să fie declarată inadmisibilă și neîntemeiată.

Ea solicită obligarea reclamanților la plata cheltuielilor de judecată, estimate la 480,00 de euro ca indemnizație de procedură.

II. FAPTELE

- 1 Reclamanții au rezervat, prin intermediul agenției de turism Your Travel Agency (neinclusă în cauză), un zbor de la aeroportul Brussel-Nationaal (Belgia) la aeroportul San José International (Statele Unite ale Americii), printr-o rezervare unică [*omissis*].

Fiecare a primit un bilet individual emis de operatorul de transport aerian Deutsche Lufthansa AG, după cum reiese din prefixul „220” al biletului, valabil pentru întreaga călătorie de la Brussel-Nationaal la San José [*omissis*]. Zborurile au fost însă efectiv operate, din punct de vedere material, de pârâtă. Pârâta este un operator de transport aerian necomunitar.

Conform rezervării, reclamanții călătoresc spre destinația lor finală cu următoarele zboruri efectuate de pârâtă:

- zborul LH8854 de la Bruxelles (Belgia) spre Newark International (Statele Unite ale Americii), cu plecarea la 26 iulie 2018 ora 10.00, ora locală, și sosirea în aceeași zi la ora 12.10, ora locală;
 - ulterior, reclamanții ar lua zborul UA1222 de la Newark International (Statele Unite ale Americii) spre San José International (Statele Unite ale Americii), cu plecarea la 26 iulie 2018 ora 17.05, ora locală, și sosirea în aceeași zi la ora 20.15, ora locală.
- 2 Zborul UA1222 a avut întârziere și a ajuns la destinația San José, care era și destinația finală a reclamanților, cu o întârziere de 223 de minute, ceea ce reprezintă o întârziere de mai mult de trei ore [*omissis*].

Potrivit pârâtei, întârzierea a fost cauzată de o problemă tehnică la aeronava care ar efectua zborul UA1222 [*omissis*]. **[OR 4]**

- 3 Prin scrisoarea din 6 septembrie 2018, societatea Happy Flights (neinclusă în cauză) comunică pârâtei că ar fi preluat o creanță a pasagerilor. Aceasta pune pârâta în întârziere pentru plata sumei de 600,00 de euro de persoană, adică 1 800,00 de euro. Ea citează Regulamentul (CE) 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 7/vol. 12, p. 218) (denumit în continuare „Regulamentul 261”) ca temei juridic pentru dreptul la plată [*omissis*].

La 3 octombrie 2018, Happy Flights îi trimite pârâtei o scrisoare de rapel, întrucât nu a fost furnizat niciun răspuns sau nu a intervenit nicio plată [*omissis*].

La 4 octombrie 2018, pârâta îi răspunde societății Happy Flights și susține că Regulamentul 261 nu se aplică, deoarece întârzierea a survenit în timpul celui de-al doilea zbor, între două aeroporturi din Statele Unite ale Americii [omissis].

Pentru a combate punctul de vedere al pârâtei, la 5 octombrie 2018 Happy Flight răspunde în detaliu, făcând referire la jurisprudența Curții de Justiție. Ea somează pârâta să plătească [omissis].

Pârâta răspunde, la rândul său, în detaliu, prin scrisoarea din 10 octombrie 2018 [omissis].

Avocatul societății Happy Flights, care este și avocatul reclamantilor, pune pârâta în întârziere prin scrisoarea temeinic motivată din 11 octombrie 2018 [omissis].

La 11 octombrie 2018, pârâta îi comunică avocatului faptul că își menține punctul de vedere [omissis].

La 3 mai 2019, avocatul reclamantilor îi comunică pârâtei faptul că creanța preluată de Happy Flights a fost din nou transferată reclamantilor. Avocatul pune din nou pârâta în întârziere pentru plată [omissis].

- 4 La 22 iulie 2019, reclamantii cheamă pârâta în judecată.

III. ADMISIBILITATEA

- 5 **[OR 5]** [omissis]

- 6 [omissis]

- 7 [omissis] [chestiune procedurală]

- 8 Cererea este admisibilă.

IV. TEMEINICIA

1. CADRUL JURIDIC

- 9 În temeiul articolului 3 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (CE) 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 7/vol. 12, p. 218) (denumit în continuare „Regulamentul 261”), Regulamentul 261 se aplică *„pasagerilor care pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul”*.

Un „zbor” este „o operațiune de transport aerian (...) realizată de un operator de transport aerian care își stabilește itinerarul” (a se vedea printre altele Hotărârea Curții de Justiție din 10 iulie 2008, Emirates, C-173/07, EU:C:2008:400, punctul 40).

Curtea de Justiție a hotărât că un zbor cu una sau cu mai multe legături directe care a făcut obiectul unei rezervări unice constituie un ansamblu în vederea aplicării dreptului la compensație al pasagerilor prevăzut de Regulamentul nr. 261 (a se vedea printre altele Hotărârea Curții de Justiție din 11 iulie 2019, Ceske aerolinie, C-502/18, EU:C:2019:604, punctele 16 și 27 și Hotărârea Curții de Justiție din 31 mai 2018, Wegener, C-537/17, EU:C:2018:361, punctele 18 și 19).

Aceasta înseamnă că aplicabilitatea Regulamentului nr. 261 va fi apreciată în raport cu locul de plecare inițial și cu destinația finală a acestor zboruri cu legătură directă (a se vedea printre altele Hotărârea Curții de Justiție din 11 iulie 2019, Ceske aerolinie, C-502/18, EU:C:2019:604, punctul 16 și Hotărârea Curții de Justiție din 31 mai 2018, Wegener, C-537/17, EU:C:2018:361, punctul 25).

Atunci când pasagerii pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru, iar destinația lor finală este situată pe teritoriul unei țări terțe, cu efectuarea unei escale într-o țară terță unde pasagerul schimbă aeronava, Regulamentul 261/2004 este, în principiu, aplicabil (a se vedea printre altele Hotărârea Curții de Justiție din 11 iulie 2019, Ceske aerolinie, C-502/18, EU:C:2019:604, punctul 18).

- 10 Articolul 5 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul 261 prevede dreptul la o compensație financiară pentru pasager în cazul anulării zborului său. De asemenea, pasagerii unui zbor cu întârziere prelungită au dreptul la o compensație atunci când, ca urmare a întârzierii unui zbor, ajung la destinația lor finală cu trei ore sau mai mult după ora de sosire prevăzută inițial de operatorul de transport aerian (a se vedea printre altele Hotărârea Curții de Justiție din 19 noiembrie 2015, Sturgeon, C-402/07 și C-432/07, EU:C:2009:716, dispozitiv, confirmată de Hotărârea Curții de Justiție din 23 octombrie 2012, Nelson, C-581/10 și C-629/10, EU:C:2012:657, dispozitiv). **[OR 6]**

Articolul 7 din Regulamentul 261 stabilește compensația la 250 EUR pentru toate zborurile de 1 500 kilometri sau mai puțin; 400 EUR pentru toate zborurile intracomunitare de peste 1 500 kilometri și pentru toate zborurile cuprinse între 1 500 și 3 500 de kilometri și 600 EUR pentru zborurile care nu intră sub incidența celor două categorii.

2. APLICAREA

- 11 Pârâta contestă faptul că Regulamentul 261 se aplică atunci când survine o întârziere prelungită în cadrul unui zbor cu plecarea și sosirea pe teritoriul Statelor Unite ale Americii, și atunci când acest zbor reprezintă ultimul segment din două zboruri cu legătură directă, din care primul zbor pleacă de pe un aeroport de pe teritoriul unui stat membru.

- 12 Reclamanții invocă jurisprudența Curții de Justiție în cauza Wegener (C-537/17). Cu toate că faptele din respectiva cauză par, la prima vedere, similare cu faptele din prezentul litigiu, Rechtbank [Tribunalul] constată că în cauza Wegener întârzierea survenise în cadrul primului zbor (deci zborul cu plecare de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru), efectuat de un operator de transport aerian necomunitar.

În prezentul litigiu, întârzierea a survenit în cadrul celui de-al doilea zbor, desfășurat între Newark (Statele Unite ale Americii) și San José (Statele Unite ale Americii). Prin urmare, soluția pe care Curtea de Justiție a prezentat-o în cauza Wegener nu poate fi pur și simplu aplicată în cazul prezentului litigiu.

- 13 Curtea de Justiție a soluționat, de asemenea, un caz similar în Hotărârea Ceske aerolinie (C-502/18).

Curtea de Justiție a hotărât în respectiva cauză că Regulamentul 261 se aplică și unui al doilea zbor dintr-o serie de zboruri cu legătură directă, atunci când primul zbor pleacă de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru. În respectiva cauză, întârzierea a survenit în cadrul celui de-al doilea zbor efectuat de un operator de transport aerian necomunitar. În respectiva cauză, s-a pus întrebarea dacă operatorului comunitar care a efectuat primul zbor i se poate solicita să plătească o compensație pentru întârzierea prelungită provocată în cadrul celui de-al doilea zbor, efectuat, din punct de vedere material, de un operator de transport aerian necomunitar.

În litigiul de față, atât primul zbor, cât și cel de-al doilea este efectuat de pârâtă, un operator de transport aerian necomunitar. Spre deosebire de cauza [OR 7] Ceske aerolinie, în prezentul litigiu nu este implicat un operator de transport aerian comunitar. Operatorul de transport aerian comunitar care a emis biletele nu este parte în litigiu. Prin urmare, soluția pe care Curtea de Justiție a prezentat-o în cauza Ceske aerolinie nu poate fi pur și simplu aplicată în cazul prezentului litigiu.

Jurisprudența Curții de Justiție nu furnizează suficiente elemente pentru cadrul factual al prezentului litigiu.

- 14 De asemenea, pârâta menționează că, dacă Regulamentul 261 s-ar aplica în cazul situației în care survine o întârziere prelungită în cadrul celui de-al doilea zbor dintr-o serie de zboruri cu legătură directă, el ar avea un efect extrateritorial incompatibil cu dreptul internațional, dacă acest al doilea zbor se desfășoară în întregime pe teritoriul unei țări terțe.

Mai exact, pârâta precizează că întârzierea a survenit pe teritoriul Statelor Unite ale Americii și că urmările întârzierii s-au produs exclusiv pe teritoriul acestora. Principiul suveranității s-ar opune ca Regulamentul 261 să se aplice unei situații care survine pe teritoriul unei țări terțe.

În Hotărârea Air Transport Association of America din 21 decembrie 2011, Curtea de Justiție a recunoscut principiul de drept internațional cutumiar, potrivit căruia

fiecare stat are suveranitate completă și exclusivă asupra propriului spațiu aerian. De asemenea, Curtea de Justiție a declarat că aceste principii generale au fost codificate, printre altele, la articolul 1 din Convenția privind aviația civilă internațională, semnată la Chicago (Statele Unite) la 7 decembrie 1944 (Hotărârea Curții din 21 decembrie 2011, Air Transport Association of America și alții, C-366/10, EU:C:2011:864, punctele 103 și 104).

Dreptul derivat al Uniunii, precum Regulamentul 261, trebuie să respecte normele juridice superioare precum dreptul internațional (cutumiar).

Dacă afirmația pârâtei este corectă, se pune problema validității Regulamentului 261 în lumina dreptului internațional. Instanța națională nu are competența să constate nevaliditatea unui regulament.

- 15 În temeiul articolului 267 primul paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („TFUE”), Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituții.

În cazul în care o chestiune se invocă în fața unei instanțe, această instanță poate, în cazul în care apreciază că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune [articolul 267 al doilea paragraf TFUE]. **[OR 8]**

Competența Curții de a se pronunța, cu titlu preliminar, cu privire la interpretarea sau la validitatea dreptului Uniunii se exercită numai la inițiativa instanțelor naționale, indiferent dacă părțile din litigiul principal și-au exprimat sau nu dorința ca instanța să se adreseze Curții.

O trimitere preliminară poate fi deosebit de utilă atunci când se ridică o nouă problemă de interpretare ce prezintă un interes pentru aplicarea uniformă a dreptului Uniunii sau când jurisprudența existentă nu este suficient de clară pentru un nou cadru factual sau juridic.

- 16 Cu toate că Rechtbank [Tribunalul] nu este obligat să adreseze o întrebare Curții de Justiție, Rechtbank [Tribunalul] consideră că răspunsul la întrebările preliminare adresate este necesar pentru soluționarea litigiului.

Se prezintă o problemă de interpretare care are o influență decisivă asupra întrebării dacă Regulamentul 261 se aplică și, în caz afirmativ, dacă Regulamentul 261 este valabil.

În plus, faptele prezentului litigiu nu coincid în întregime cu faptele cu privire la care Curtea de Justiție s-a pronunțat deja.

Chestiunea valabilității Regulamentului 261 în împrejurările prezentului litigiu este nouă. Numai Curtea de Justiție are competența să constate nevaliditatea regulamentului.

- 17 Prin urmare, Rechtbank [Tribunalul] decide că este necesar să adreseze Curții de Justiție întrebările preliminare menționate în partea dispozitivă a acestei hotărâri.

[*omissis*] [precizări privind anonimizarea]

[*omissis*] [suspendarea procedurii în fața instanței naționale]

[OR 9]

PENTRU ACESTE MOTIVE,

Rechtbank [Tribunalul], [*omissis*] [notă procedurală]

Declară cererea admisibilă,

Suspendă procedura, înainte de a judeca în continuare, și adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene următoarele întrebări preliminare:

- Articolul 3 alineatul (1) litera (a) și articolul 7 din Regulamentul (CE) 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 7/vol. 12, p. 218), așa cum sunt interpretate de Curte, trebuie interpretate în sensul că un pasager are dreptul la compensație financiară din partea unui operator de transport aerian necomunitar, atunci când ajunge la destinația sa finală cu o întârziere de mai mult de trei ore ca urmare a unei întârzieri a ultimului zbor, ale cărui loc de plecare și loc de sosire sunt situate pe teritoriul unei țări terțe, fără escală pe teritoriul unui stat membru, în cadrul unui zbor cu corespondență care începe pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru, toate zborurile fiind efectuate, din punct de vedere material, de acest operator de transport aerian necomunitar, și rezervate de pasager printr-o rezervare unică la un operator de transport aerian comunitar care nu a efectuat niciunul din aceste zboruri din punct de vedere material?

- În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, Regulamentul (CE) 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 (JO 2004, L 46, p. 1, Ediție specială, 7/vol. 12, p. 218) încalcă, în interpretarea primei întrebări, dreptul internațional, în special principiul suveranității complete și exclusive a unui stat asupra teritoriului său și a spațiului său aerian, deoarece

această interpretare face ca dreptul Uniunii să fie aplicabil unei situații care se derulează pe teritoriul unei țări terțe?

[*omissis*] **[OR 10]**

[*omissis*] [trimiterea la Curtea de Justiție a Uniunii Europene și formula de încheiere]

DOCUMENT DE LUCRU